

Zaaknummer : 01162797
Ons Kenmerk : ODH1703409
Datum : 03-08-2026

Beschikking Omgevingswet - Flora- en fauna-activiteit

Onderwerp

Op 12 februari 2026 hebben wij een aanvraag om omgevingsvergunning voor een flora- en fauna-activiteit ontvangen als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet. De aanvraag is ingediend namens Arcade mensen en wonen. De aanvraag is ingediend voor de volgende vergunningplichtige handelingen:

- het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen of het opzettelijk wegnemen van nesten van de huismus (*Passer domesticus*) en de gierzwaluw (*Apus apus*) als bedoeld in artikel 11.37, eerste lid, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder b, van het Besluit activiteiten leefomgeving;
- het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis (*Pipistrellus pipistrellus*) als bedoeld in artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder d, van het Besluit activiteiten leefomgeving.

De aanvraag heeft betrekking op het uitvoeren van dakrenovatiewerkzaamheden en isoleren van spouwmuren aan de Adolf van Nassaustraat 1-25, Oranje-Nassaustraat 2-26, Prins Willem-Alexander 16-42, Lodewijk van Nassaustraat 1-23, Prins Mauritsstraat 16-50 te 's Gravenzande. De omgevingsvergunning wordt aangevraagd voor de periode van 1 september 2026 tot en met 15 oktober 2028.

Besluit

Wij besluiten:

- I. de aangevraagde omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit te **verlenen** aan Arcade mensen en wonen;
- II. de in het vervolg van deze beschikking opgenomen voorschriften te verbinden aan deze omgevingsvergunning;
- III. de onder "Relevante documenten" genoemde stukken onderdeel te laten zijn van deze omgevingsvergunning;
- IV. dat deze omgevingsvergunning geldig is vanaf 1 september 2026 tot en met 15 oktober 2028.

Ondertekening

Gedeputeerde Staten van Zuid-Holland,
namens dezen,

D.C.G. Ruseler, MSc
Hoofd Toetsing & Vergunningverlening Milieu
van de Omgevingsdienst Haaglanden

Appendices

- I. Locatie van de aangetroffen verblijfplaatsen;
- II. Locaties van de tijdelijke verblijfplaatsen;
- III. Locaties van de permanente verblijfplaatsen.

Rechtsmiddelen

Voor de mogelijkheid rechtsmiddelen aan te wenden tegen deze beschikking wijzen wij op de desbetreffende tekst in het begeleidende schrijven.

VOORSCHRIFTEN

Algemeen

1. De vergunninghouder dient:
 - a. de start van de flora- en fauna-activiteit (waaronder ook het ongeschikt maken) uiterlijk twee weken van tevoren te melden;
 - b. het ecologisch werkprotocol bij de startmelding mee te sturen;
 - c. relevante wijzigingen in de uitvoering uiterlijk één maand van tevoren te melden. Het betreft wijzigingen die van invloed kunnen zijn op de effectbeoordeling van de aanvraag en/of de uitvoering van de voorgestelde mitigerende en/of compenserende maatregelen; en
 - d. de datum van beëindiging van de werkzaamheden uiterlijk één week voor de beëindiging te melden.

Bovenstaande meldingen dienen gericht te worden aan de Unit Groen, Bodem en Opsporing van de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid, Postbus 550, 3300 AN te Dordrecht, telefoonnummer 078-7708585, e-mailadres toezichtnatuur@ozhz.nl onder vermelding van 'Flora- en fauna-activiteit'. De meldingen mogen schriftelijk of digitaal worden gedaan.

2. De vergunninghouder dient, met inachtneming van de voorschriften in deze omgevingsvergunning, de maatregelen uit te voeren zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan Adolf van Nassaustraat te 's-Gravenzande', Aqua-Terra Nova, projectnummer 24239, 12 februari 2026 en de aanvullende gegevens van 21 april 2026.
3. Indien één of meerdere in voorschrift 2 bedoelde maatregelen onverhoopt niet uitvoerbaar zijn, dienen hiervoor minimaal gelijkwaardige maatregelen voor wat betreft de functionaliteit en effectiviteit voor de betreffende soort(en) te worden getroffen. Deze maatregelen dienen, uiterlijk één maand voorafgaand aan de uitvoering ter goedkeuring aan de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid te worden voorgelegd. De alternatieve maatregelen mogen na goedkeuring worden toegepast.
4. De vergunninghouder is ervoor verantwoordelijk dat zijn personeel en eenieder die betrokken is bij de uitvoering van het project op de hoogte is van de voorschriften en maatregelen in deze omgevingsvergunning en dat ze toegepast worden.
5. De uitvoering van alle mitigerende en compenserende maatregelen dient te worden begeleid door een ecologisch deskundige¹ op het gebied van de aangevraagde beschermde soorten.
6. Er dient een ecologisch werkprotocol te worden opgesteld. Hierin dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
 - a. de contactgegevens van de begeleidend ecologisch deskundige(n);
 - b. hoe omgegaan wordt met de voorwaarden zoals opgenomen in de voorschriften;
 - c. de locaties van de huidige verblijfplaatsen binnen het plangebied (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);

¹ Een ecologisch deskundige is iemand die ecologisch advies geeft en/of werkzaamheden begeleidt op het gebied van leefgebieden en (beschermde) soorten. Deze persoon heeft schriftelijk aantoonbare ervaring en specifieke ecologische kennis, voortkomend uit of vergelijkbaar met een afgeronde mbo-, hbo- of universitaire opleiding, met als zwaartepunt Nederlandse ecologie. De ecologisch deskundige heeft voldoende kennis en jarenlange ervaring om ecologisch onderzoek uit te kunnen voeren en advies te kunnen geven. Deze persoon:

- (her)kent de functionaliteit van leefgebieden van (beschermde) soorten;
- heeft kennis van de algemeen erkende onderzoeks- en monitoringsmethoden;
- kan resultaten onderbouwd rapporteren en ecologische werkprotocollen uitwerken;
- kan anticiperen op en heeft voortschrijdend inzicht in het uitvoeren van ecologisch werk in de praktijk;
- kan specifieke ecologische maatregelen toepassen en begeleiden;
- kan aanvragen gericht op soortenbescherming opstellen of daarbij ondersteunen;
- zet zich aantoonbaar actief in op het gebied van soortenbescherming en is werkzaam of aangesloten bij Nederlandse natuurorganisaties, (semi)overheidsinstanties of een (ecologisch) adviesbureau dat bij voorkeur is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus.

- d. een omschrijving en planning van de uit te voeren werkzaamheden;
 - e. de mitigerende en compenserende maatregelen (inclusief foto- en/of kaartmateriaal); en
 - f. de momenten waarop ecologische begeleiding ingeschakeld wordt.
7. Er dient door de ecologisch deskundige een logboek te worden bijgehouden van de ecologische begeleiding. Hierin dient in ieder geval het volgende te worden opgenomen:
- a. een verslag van de uitvoering en begeleiding van de mitigerende en compenserende maatregelen (inclusief foto- en/of kaartmateriaal);
 - b. een overzicht van de uitgevoerde controles en de (weer)condities waaronder deze hebben plaatsgevonden; en
 - c. de ecologische onderbouwing van de vrijgave van het plangebied voor de start van de werkzaamheden.
8. Tijdens de uitvoering van de werkzaamheden dient een exemplaar van deze omgevingsvergunning, het ecologisch werkprotocol en het logboek op de locatie van de werkzaamheden aanwezig te zijn en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren. De genoemde documenten mogen, mits leesbaar, digitaal worden getoond.
9. De voorzieningen dienen te worden gemeld via het registratieformulier verblijfsvoorzieningen op <https://eloket.odh.nl/verblijfsvoorzieningen>. Hiervoor geldt:
- a. voor tijdelijke voorzieningen: uiterlijk twee weken na de inwerkingtreding van deze vergunning; en
 - b. voor permanente voorzieningen: uiterlijk één week voor het plaatsen van de permanente voorzieningen.
10. De tijdelijke en permanente voorzieningen moeten voor de gierzwaluw, huismus en de gewone dwergvleermuis functioneel zijn voor de periode waarvoor deze worden ingezet. Hiertoe dienen voorzieningen minimaal één keer per jaar gecontroleerd te worden op functionaliteit en – indien nodig – op een zo kort mogelijke termijn hersteld te worden waarbij het verstoren van de aanwezige soort dient te worden voorkomen.

Soortspecifieke voorschriften

Gierzwaluw

11. De werkzaamheden die plaatsvinden binnen de invloedssfeer van de gierzwaluw, dienen uitgevoerd te worden buiten het broedseizoen van de gierzwaluw, welke in ieder geval loopt van 15 april tot en met 31 augustus. Hierbij dienen vroege of late legfels tevens te worden meegenomen. Of hier sprake van is, dient vastgesteld te worden door een ecologisch deskundige. Ook de permanente voorzieningen ter compensatie van de nestplaatsen moeten gereed en beschikbaar zijn voor 15 april volgend op de start van de werkzaamheden.

12. In de permanente situatie wordt het dak toegankelijk gemaakt voor de gierzwaluw. Hierbij is van belang dat:
- a. De nestenplaatsen voor 15 april volgend op het ongeschikt maken/raken van de oorspronkelijke nesten weer beschikbaar zijn;
 - b. De nestplaatsen zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestplaatsen gerealiseerd worden;
 - c. indien de invliegopening zich op een kopgevel, onder een kantpan bevond, dan dient deze opening weer beschikbaar te zijn na de uitvoering. De kantpan moet op 21 mm afstand tot de buitenmuur gelegd worden in plaats van de gebruikelijke standaard 10 mm of er moet een verlengde overstek gebruikt worden voor sneldekkannen, zodat een invliegopening van 35 mm ontstaat;
 - d. de opening die toegang biedt tot de ruimte onder de dakpannen zich zo dicht mogelijk bij de oorspronkelijke nestplaats bevindt, idealiter onder dezelfde dakpan;
 - e. de opening die toegang biedt tot de ruimte onder de dakpannen en tussen de rijen dakpannen minimaal 3,4 en maximaal 4 centimeter hoog is;
 - f. er een vrije ruimte (hoogte) onder de dakpannen is van minimaal 13 cm, lengte van minimaal 25 cm en breedte van minimaal 16 cm;
 - g. de ondergrond van de voor gierzwaluw toegankelijke broedruimte niet glad is en voldoende grip biedt voor de gierzwaluw;
 - h. de onderkant van de invliegopening bevindt zich idealiter 2 à 3 centimeter, maar maximaal 5 cm vanaf de bodem van de broedruimte;
 - i. daken met een zuidelijke oriëntatie waar eerder geen nesten bevonden, niet toegankelijk gemaakt worden, tenzij het dakvlak van 9:00-15:00 in de schaduw ligt.
 - j. Indien er ook vleermuizen aanwezig zijn in het plangebied, dienen daken met zuidelijke oriëntaties middels invliegopeningen van 2 centimeter doorsnee toegankelijk te blijven voor vleermuizen.
 - k. bij dakisolatie van binnen- of buitenaf niet te warm worden en het dak geventileerd is. Hiervoor is het van belang dat de nok en dakvoet open zijn en de verticale natuurlijke ventilatie niet geblokkeerd wordt. Indien op de 4e pannenrij een lat of weringsborstels geplaatst worden, dan moet hier nog wel voldoende lucht langs of doorheen komen

Huismus

13. Voordat het broedseizoen begint, dienen twintig tijdelijke huismusvoorzieningen van het type Anton te worden gerealiseerd. Deze voorzieningen moeten voldoen aan de eisen die zijn opgenomen in het meest actuele Kennisdocument huismus (BIJ12). Hierbij is het van belang dat de alternatieve voorzieningen niet bevestigd worden op gevels met een puur zuidelijke oriëntatie tenzij is aangetoond dat de zuidelijke oriëntatie geen risico heeft op oververhitting en/of negatieve invloed heeft op het broedsucces. Bij het bepalen van de geschiktheid van de locatie is het van belang om het aantal zonuren tussen 9:00 en 15:00 uur, de schaduwwerking van vegetatie of kunstmatige structuren, de reflectie van gevel en (on)verharde ondergrond, de kleur en ventilatie van de nestkast, de aanwezigheid van nabijgelegen leefgebied en de afstand tot de oorspronkelijke nestlocaties mee te nemen. Zulks ter beoordeling van de ecologisch deskundige.
14. Voordat gestart mag worden met de werkzaamheden, dient de bebouwing ongeschikt gemaakt te worden voor de huismus. Aan het ongeschikt maken zijn de volgende voorwaarden verbonden:
- a. Nadat de gewenningsperiode van minimaal drie maanden voor de tijdelijke voorzieningen is verstreken, mag worden aangevangen met het ongeschikt maken;
 - b. het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd in de periode van 1 september tot 1 maart. Dit is buiten de kwetsbare broedperiode van de huismus. De werkzaamheden dienen binnen zeven maanden na het ongeschikt maken aan te vangen;
 - c. in aanvulling op sub b geldt, dat indien sprake is van late vervolglegels in september, met het ongeschikt maken gewacht dient te worden totdat door de ecologisch deskundige is vastgesteld dat het nest niet langer in gebruik is;

- d. tevens mag aanvullend op sub b het ongeschikt maken niet plaatsvinden in een koude periode, gedefinieerd als perioden van vijf opeenvolgende dagen waarvan drie of meer dagen met vorst;
 - e. het ongeschikt maken van de bebouwing dient te worden uitgevoerd door het verwijderen van de eerste drie rijen dakpannen of door het plaatsen van weringsborstels of vogelschroot onder de eerste rij dakpannen;
 - f. maximaal drie dagen voor aanvang van de werkzaamheden dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige om de aanwezigheid van huismussen in de bebouwing uit te sluiten; en
 - g. na het bovenstaande controlebezoek bepaalt de ecologisch deskundige of het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden.
15. In de permanente situatie wordt het dak toegankelijk gemaakt voor de huismus. Hierbij is van belang dat:
- a. tenminste de eerste drie rijen dakpannen gerekend vanaf de dakgoot (tot de vierde pannenlat) toegankelijk zijn;
 - b. tenminste twee strekkende meter dak toegankelijk wordt gemaakt voor elk aangetroffen nest;
 - c. de opening die toegang biedt tot de ruimte onder de dakpannen en tussen de rijen dakpannen minimaal 3,4 centimeter hoog is;
 - d. de vrije ruimte (hoogte) onder de dakpan minimaal 8 cm is en bij voorkeur 10 à 12 centimeter;
 - e. de ondergrond niet glad is en voldoende grip biedt voor de huismus;
 - f. daken met een puur zuidelijke oriëntatie niet toegankelijk gemaakt worden tenzij deze tussen 9:00 en 15:00 beschaduwd en geventileerd zijn en geschikt bevonden zijn door een ecologisch deskundige waarbij alle aspecten onder sub h zijn afgewogen;
 - g. daken met een noordelijke, oostelijke of westelijke oriëntatie geventileerd zijn doordat:
 - h. er een doorlopende luchtsponw is tussen dakbeschot en dakpannen over de hele lengte van het dak die niet volledig geblokkeerd wordt door de pannenlat op de vierde pannenrij. Dit kan bijvoorbeeld door een centimeter ventilatieruimte te laten onder deze lat;
 - i. dakvoet en nok open zijn of geventileerd via profielen en een geperforeerde nokafwerking of open nokpan;
 - j. de ruimte onder de dakpannen niet afgesloten wordt met isolatiemateriaal;
 - k. bij het bepalen van de geschiktheid van de betreffende daken voor huismus, is het van belang om het aantal zonuren, de dakhelling, schaduwplekken op het dak, aanwezigheid van nabijgelegen leefgebied, de toepassing van wel of niet dampopen folies en de afstand tot de nestlocaties mee te nemen. Zulks ter beoordeling van de ecologisch deskundige.
16. Na afronding van de werkzaamheden mogen de tijdelijke voorzieningen verwijderd worden wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan:
- a. de permanente voorzieningen zijn functioneel;
 - b. de broedperiode voor de huismus in acht is genomen. Dit betreft een periode van ca. zes maanden;
 - c. de gewenningsperiode voor de huismus is in acht genomen. Dit betreft een periode van drie maanden;
 - d. er rekening wordt gehouden met de huismus tijdens periodes van vorst;
 - e. wanneer de tijdelijke voorzieningen in gebruik zijn, dienen deze ongeschikt gemaakt te worden conform de maatregelen in voorschrift ongeschikt maken.

Gewone dwergvleermuis

17. Voordat gestart mag worden met de werkzaamheden, dient de bebouwing ongeschikt gemaakt te worden voor de gewone dwergvleermuis. Aan het ongeschikt maken zijn de volgende voorwaarden verbonden:
- a. het ongeschikt maken mag pas uitgevoerd worden nadat de tijdelijke voorzieningen gerealiseerd zijn en de gewenningsperiode voor de gewone dwergvleermuis in acht is genomen. Dit betreft drie maanden, waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen;

- b. het ongeschikt maken dient te worden uitgevoerd tussen 15 april tot en met 15 augustus of tussen 1 oktober en 15 oktober. Dit is buiten de kwetsbare paar- en winterperiode van de gewone dwergvleermuis;
 - c. de bebouwing dient in zijn geheel ongeschikt gemaakt te worden door exclusion flaps te plaatsen op alle openingen;
 - e. indien de openingen van een gevel intern met elkaar in verbinding staan, is het toegestaan om deze ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden. Dit onder de voorwaarde dat tenminste elke drie strekkende meter een exclusion flap wordt toegepast;
 - f. het gebruik van materialen voor het ongeschikt maken waarin vleermuizen verstrikt kunnen raken of aan vast kunnen plakken of zichzelf aan kunnen verwonden, zoals (steiger)netten, glaswol of purschuim, is niet toegestaan;
 - g. de maatregelen waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden te worden ingezet waarvan drie dagen aaneengesloten moeten zijn. Van een dag met gunstige weersomstandigheden is sprake als het anderhalf uur voor zonsondergang tot en met twee uur na zonsondergang minimaal 7 graden en droog is met een windkracht van maximaal 4 Bft;
 - h. na het ongeschikt maken en met inachtneming van de vereiste dagen met gunstige weersomstandigheden, dient een controlebezoek te worden uitgevoerd door de ecologisch deskundige met behulp van een batdetector om de aanwezigheid van vleermuizen in de bebouwing uit te sluiten;
 - i. bij het ongeschikt maken in het najaar (1 september tot en met 15 oktober) geldt aanvullend dat het controlebezoek uiterlijk moet zijn uitgevoerd op 15 oktober;
 - j. na het controlebezoek bepaalt de ecologisch deskundige of het plangebied mag worden vrijgegeven voor het starten van de werkzaamheden.
18. Er dienen tenminste 24 alternatieve voorzieningen als permanente maatregel gerealiseerd te worden voor de gewone dwergvleermuis, vanwege het feit dat er één zomerverblijfplaats en vijf paarverblijfplaatsen verloren gaan. De permanente voorzieningen dienen gerealiseerd te worden conform het Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12), waarvan tenminste één voorziening op de oorspronkelijke locatie per aan te tasten verblijfplaats en de overige voorzieningen verspreid over verschillende oriëntaties en binnen het plangebied gerealiseerd worden. Hierbij geldt dat de permanente voorzieningen voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis minimaal 15 cm breed en 80 cm hoog dienen te zijn. De gebruikte materialen van de voorzieningen dienen dampdoorlatend te zijn en de interne ruimte dient aan tenminste twee zijden ruw te zijn.
19. Na afronding van de werkzaamheden mogen de tijdelijke voorzieningen verwijderd worden wanneer aan de volgende voorwaarden is voldaan:
- a. de permanente voorzieningen zijn functioneel;
 - b. de gewenningsperiode voor zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis is in acht genomen. Dit betreft een periode van drie maanden, waarbij enkel de maanden april tot en met oktober meetellen; en
 - c. de tijdelijke voorzieningen worden verwijderd:
 - i. onder ecologische begeleiding; en
 - ii. buiten de kwetsbare periode van de van de betreffende soort en functie zoals in sub b genoemd;
 - d. wanneer de tijdelijke voorzieningen in gebruik zijn, dienen deze ongeschikt gemaakt te worden conform de maatregelen in voorschrift 17.

Aanwijzingen voor gebruik

- Deze omgevingsvergunning geldt alleen voor de soorten en flora- en fauna-activiteit die in dit besluit genoemd zijn en voor de werkzaamheden die conform de aanvraag uitgevoerd worden, voor zover in deze omgevingsvergunning zelf niet anders aangegeven is.

- Indien de vergunninghouder de onderhoudsverplichting van gerealiseerde maatregelen wenst over te dragen aan een derde, dan moet de vergunninghouder zorgdragen voor het contractueel vastleggen daarvan.
- Indien de vergunninghouder deze omgevingsvergunning wil overdragen, geldt op grond van artikel 5.37, tweede lid, van de Omgevingswet een informatieplicht. De huidige vergunninghouder dient ten minste vier weken voorafgaand aan de wijziging het bevoegd gezag hierover te informeren. Hierbij dienen de gegevens te worden verstrekt zoals genoemd in artikel 7.216 van de Omgevingsregeling.
- Indien de vergunninghouder deze omgevingsvergunning wil verlengen, dient tijdig en bij voorkeur zes maanden voorafgaand aan het aflopen van de geldigheids termijn een aanvraag te worden gedaan via het Omgevingsloket. De aanvraag dient te voldoen aan de indieningsvereisten.

Zorgplicht en ongewoon voorval

In de Omgevingswet zijn algemene zorgplichten opgenomen voor de fysieke leefomgeving. Voor alle van nature in het wild levende planten en dieren en hun leefgebied geldt daarnaast de specifieke zorgplicht zoals opgenomen in artikel 11.27 van het Besluit activiteiten leefomgeving. In het kader van de specifieke zorgplicht dient onder meer rekening gehouden te worden met broedgevallen van vogels. Verstoring van broedgevallen van vogels dient te worden voorkomen. Voor het broedseizoen wordt geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval aanwezig is, ongeacht de periode.

Ook dient u rekening te houden met het onverwijld melden van een ongewoon voorval als bedoeld in artikel 11.34 van het Besluit activiteiten leefomgeving. Dit geldt als er tijdens de uitvoering van flora- en fauna-activiteiten een gebeurtenis plaatsvindt die direct gevolgen heeft voor de natuur. In dat geval dient u direct contact op te nemen met de Omgevingsdienst Zuid-Holland Zuid (voorschrift 1).

OVERWEGINGEN

Aanleiding

Op 12 februari 2026 hebben wij een aanvraag ontvangen voor een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit. De aanvraag is ingediend namens Arcade mensen en wonen. De aanvraag betreft dakrenovatie en spouwmuurisolatie aan woningen, gelegen aan Adolf van Nassaustraat (complex 75201) te 's Gravenzande met DSO-nummer 20260212 01271 000. De werkzaamheden staan gepland te starten op 1 oktober 2026 en duren naar verwachting tot uiterlijk 30 juni 2027. De omgevingsvergunning is aangevraagd voor de periode 1 september 2026 tot en met 15 oktober 2028.

Relevante documenten

Bij de aanvraag zijn de volgende gegevens ingediend, die gebruikt zijn voor de inhoudelijke beoordeling:

- Verzoek (ODH1669188);
- Activiteitenplan Adolf van Nassaustraat te 's-Gravenzande, Aqua-Terra Nova B.V., projectnummer 24239, 12 februari 2026 (ODH1669184);
- Eco-effectscan Adolf van Nassaustraat te 's-Gravenzande, Aqua-Terra Nova B.V., projectnummer 24239, 13 november 2024 (ODH1675402);
- Soortgericht onderzoek huismussen, gierzwaluwen en vleermuizen, Aqua-Terra Nova B.V., projectnummer 24239, 5 januari 2026;
- Nieuwe energielabels 75201 Nassaubuurt (ODH1744900);
- Bestaande energielabels 75201 Nassaubuurt (ODH1744902);
- Aanvullende informatie Adolf van Nassaustraat te 's-Gravenzande, Aqua-Terra Nova, projectnummer 24239, 21 april 2026 (ODH1744909);
- Verbeter adviesrapport Complex 75201, Labelverbetering B.V., 2 december 2023 (ODH1744911);
- Nieuwe energielabels, auteur onbekend, 21 april 2026 (ODH1744900);
- Bestaande energielabels, Arcade mensen en wonen, 21 april 2026 (ODH1744902);
- Aanvullende informatie, Aqua-Terra Nova B.V., kenmerk 24239/AQT201FF/IN, 21 april 2026 (ODH1744909);
- Verbeter adviesrapport, Arcade mensen en wonen, 24 januari 2025 (ODH1744911);
- E-mail aanvullingen aanvraag omgevingsvergunning, Aqua-Terra Nova B.V. 6 juli 2026 (ODH1823253);
- Kastenplan mitigatie, Aqua-Terra Nova B.V., 6 juli 2026 (ODH18232490);
- Logboek, Bats & Birds, projectnr. 856, 5 juni 2026 (ODH1823250);
- Foto van de Spouwmuur, 6 juli 2026 (ODH1823251);
- Warmtescan audit Oranjestraat 2 t/m 26, EnergieAdvies aan huis, I.T.C. Level 1 2020NL42N004, 22 januari 2026 (ODH1823252).

Procedure

Reguliere voorbereidingsprocedure

Titel 4.1 van de Algemene wet bestuursrecht en artikel 16.64 van de Ow zijn toegepast op deze aanvraag.

Overeenkomstig artikel 16.57 van de Ow is kennisgegeven van de aanvraag via www.officielebekendmakingen.nl.

Beslistermijn

Gelet op artikel 16.64, eerste lid, van de Ow is de termijn voor de afhandeling van de aanvraag acht weken. Met toepassing van artikel 16.64, tweede lid, van de Ow hebben wij deze termijn met zes weken verlengd.

Ontvankelijkheid

Na ontvangst van de aanvraag hebben wij deze getoetst op volledigheid. In de Omgevingsregeling zijn naast algemene ook specifieke indieningsvereisten opgenomen waar een aanvraag omgevingsvergunning flora- en fauna-

activiteit aan dient te voldoen. Ook hebben wij getoetst of de aangeleverde gegevens voldoende zijn voor de voorbereiding van de beschikking en het inhoudelijk beoordelen van de aanvraag.

Doordat de aanvraag onvolledig was, is op 24 maart 2026 verzocht de nog ontbrekende gegevens aan te leveren. Op 21 april 2026 hebben wij de gevraagde gegevens ontvangen en is de behandeling van de aanvraag voortgezet.

Wij zijn van oordeel dat de aanvraag voldoet aan de wettelijke indieningsvereisten en voldoende informatie bevat voor een inhoudelijke beoordeling van de gevolgen van de flora- en fauna-activiteit op de betrokken beschermde soort(en).

Bevoegd gezag

De flora- en fauna-activiteit wordt verricht binnen de provincie Zuid-Holland. Gelet op de bepalingen in artikel 5.10, eerste lid, aanhef en onder e, van de Ow, artikel 11.24 van het Besluit activiteiten leefomgeving (hierna: Bal) en artikel 4.6, eerste lid, aanhef en onder e, van het Omgevingsbesluit zijn wij bevoegd gezag voor de beoordeling van de aanvraag.

Participatie

De opzet en uitkomsten van het participatieproces zijn op grond van artikel 7.4 van de Omgevingsregeling onderdeel van de aanvraag. Bij deze aanvraag heeft geen participatie plaatsgevonden.

Toetsingskader en grondslag beschikking

De aanvraag is getoetst aan artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Ow, waarin is opgenomen dat het verboden is om aangewezen flora- en fauna-activiteiten uit te voeren zonder omgevingsvergunning. In het Bal worden deze flora- en fauna-activiteiten benoemd en zijn de beschermingsregimes opgenomen voor inheemse planten en dieren. Het eerste regime geldt voor vogels op grond van de Vogelrichtlijn. Het tweede regime geldt voor planten en dieren op basis van de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn. Het derde regime beschrijft de bepalingen voor andere (nationaal beschermde) soorten. De aanvraag is tevens getoetst aan de Zuid-Hollandse Omgevingsverordening en de Beleidsregel uitvoering Wet natuurbescherming Zuid-Holland.

De omgevingsvergunning is aangevraagd voor de huismus en de gierzwaluw, dit zijn van nature in Nederland in het wild levende vogels welke beschermd zijn op grond van artikel 1 van de Vogelrichtlijn.

Paragraaf 11.2.2 van het Bal, met betrekking op de Vogelrichtlijn, bepaalt voor welke flora- en fauna-activiteiten met gevolgen voor vogels een omgevingsvergunning nodig is. Artikel 8.74j van het Besluit kwaliteit leefomgeving (hierna: Bkl) geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van de omgevingsvergunning. Op grond van artikel 11.37, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bal geldt een verbod op het uitvoeren van flora- en fauna-activiteiten zonder omgevingsvergunning voor:

- het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren, of het opzettelijk wegnemen van nesten van de huismus en de gierzwaluw.

De omgevingsvergunning is aangevraagd voor de gewone dwergvleermuis, dit is een van nature in Nederland in het wild levend dier van een soort genoemd in bijlage IV, onderdeel a, bij de Habitatrichtlijn.

Paragraaf 11.2.3 van het Bal, met betrekking op de Habitatrichtlijn en de Verdragen van Bern en Bonn, bepaalt voor welke flora- en fauna-activiteiten met gevolgen voor plant- en diersoorten een omgevingsvergunning nodig is. Artikel 8.74k van het Bkl geeft de voorwaarden voor het kunnen verlenen van een omgevingsvergunning. Op grond van artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder b en d, van het Bal geldt een verbod op het uitvoeren van flora- en fauna-activiteiten zonder omgevingsvergunning voor:

- het opzettelijk verstoren van de gewone dwergvleermuis;
- het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van de gewone dwergvleermuis.

Op grond van artikel 8.74j en 8.74k, eerste lid, van het Bkl wordt een omgevingsvergunning slechts verleend indien:

- er geen andere bevredigende oplossing voor het verrichten van de activiteit bestaat;
- de activiteit nodig is omdat tenminste één van de belangen genoemd in artikel 8.74j en 8.74k, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bkl aan de orde is; en
- de activiteit niet leidt tot verslechtering van de staat van instandhouding van de soort en de activiteit geen afbreuk doet aan het streven de populaties van de betrokken soort in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan.

Tot slot geldt voor alle inheemse soorten in alle gevallen de specifieke zorgplicht (artikel 11.27 van het Bal). Het gaat dan zowel om beschermde als onbeschermde dier- en plantensoorten. De zorgplicht geldt ongeacht of er een vrijstelling geldt of een omgevingsvergunning is verleend. In de specifieke zorgplicht wordt bepaald dat eenieder zoveel als redelijkerwijs mogelijk is, schade aan deze soorten dient te voorkomen.

Beoordeling

Natuurwaardenonderzoek en vergunningplicht

Arcade mensen en wonen is voornemens om werkzaamheden uit te voeren in het plangebied gelegen aan de Adolf van Nassaustraat 1-25, Oranje-Nassaustraat 2-26, Prins Willem-Alexander 16-42, Lodewijk van Nassaustraat 1-23, Prins Mauritsstraat 16-50 te 's Gravenzande. Samengevat zijn de voorgenomen werkzaamheden als volgt:

- Het renoveren van het dak;
- Het isoleren van de spouwmuren.

Om te bepalen of sprake is van een vergunningplichtige flora- en fauna-activiteit heeft natuurwaardenonderzoek plaatsgevonden. In 2024 is een quickscanonderzoek uitgevoerd. In 2025 heeft nader onderzoek plaatsgevonden naar de aanwezigheid van de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis binnen het plangebied. Het onderzoek is uitgevoerd conform het Kennisdocument Huismus, Kennisdocument Gierzwaluw en het Vleermuisprotocol (2021). Daarmee zijn wij van mening dat de onderzoeksinspanning voldoende is en de functies van het plangebied voor de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis voldoende in kaart zijn gebracht.

De huismus en de gierzwaluw zijn in het plangebied aangetroffen.

Tien nestplaatsen van de huismus zijn aangetroffen op de volgende locaties (zie appendix I):

- In het dak van de Adolf Nassaustraat 15 (noordkant);
- In de achtergevel van de huizen aan de Prins Willem Alexanderstraat;
- In het dak van de Adolf van Nassaustraat 3-5, in het dak aan de Oranje Nassaustraat 4 (zie appendix I).

Er is één nestplaats van de gierzwaluw aangetroffen onder de kantpannen van de zijgevel aan de Adolf van Nassaustraat 15 (zie appendix I).

Met de geplande werkzaamheden zijn deze nestplaatsen tijdelijk niet beschikbaar (tijdens het broedseizoen). Deze schadelijke handelingen zijn vergunningplichtig op grond van artikel 11.37, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bal.

De gewone dwergvleermuis is in het plangebied aangetroffen (zie appendix I);

- Een zomerverblijfplaats in de zijgevel van de Adolf van Nassaustraat;
- Een paarverblijfplaats in de voorgevel van de Lodewijk van Nassaustraat 23;
- Een paarverblijfplaats aan de Prins Mauritsstraat ter hoogte van nummer 15-25;
- Een paarverblijfplaats in de voorgevel van de Adolf van Nassaustraat 13;
- Een paarverblijfplaats in de voorgevel van de Oranje-Nassaustraat 16;
- Een paarverblijfplaats in de voorgevel van de Oranje-Nassaustraat 2.

Van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis is bekend dat deze in milde winters voor één of enkele individuen gebruikt kunnen worden als winterverblijfplaats. Met de geplande werkzaamheden gaan deze verblijfplaatsen verloren en worden individuen opzettelijk verstoord. Deze schadelijke handelingen zijn vergunningplichtig op grond van artikel 11.46, eerste lid, aanhef en onder b en d, van het Bal.

Belangenonderbouwing

De omgevingsvergunning is aangevraagd op grond van het belang 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid' zoals genoemd in artikel 8.74j, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bkl en 'de volksgezondheid of de openbare veiligheid of andere dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard en met inbegrip van voor het milieu wezenlijke gunstige effecten' zoals genoemd in artikel 8.74k, eerste lid, aanhef en onder b, van het Bkl.

Het belang van de voorgenomen werkzaamheden is in de aanvraag toegelicht in het document Activiteitenplan (12 februari 2026) en ter onderbouwing zijn bij de aanvraag de volgende documenten aangeleverd: Bestaande energielabels (21 april 2026), Nieuwe energielabels (21 april 2026), Definitief verbeteradvies (24 januari 2025) en Aanvullende informatie (21 april 2026).

Samengevat gaat het om het volgende: In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in Nederland in 2050 energieneutraal is. Dat betekent dat er 7 miljoen huur- en koopwoningen, laagbouw en hoogbouw, rijtjeswoningen en vrijstaande huizen, energieneutraal gemaakt moeten worden. Alleen door vergaande verduurzaming van de bestaande woningvoorraad kan dit doel worden bereikt. Nederland heeft ingestemd met het Klimaatakkoord van Parijs². De geplande werkzaamheden dragen bij aan de reductie van CO₂-uitstoot en daarmee aan de internationale en nationale klimaatdoelstellingen om klimaatverandering tegen te gaan. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot is essentieel voor het beperken van klimaatverandering en dient daarmee een groot maatschappelijk belang, onder meer op het vlak van veiligheid, natuurbescherming, welzijn en welvaart. Het verminderen van fossiele emissies leidt bovendien tot een verbeterde luchtkwaliteit en heeft daarmee een positief effect op de volksgezondheid. In het Klimaatakkoord² is onder andere opgenomen dat corporaties al hun woningen met een E-, F-, of G-label tot en met 2028 versneld verduurzamen. Dit sluit aan op het doel om in 2030 675.000 woningen vergaand te isoleren en om 450.000 bestaande corporatiewoningen aardgasvrij te maken. Het gaat in het plangebied om woningen uit de jaren 60 met energielabel A tot en met E, waarvan 54% van de woningen een energielabel C of lager hebben. (Bestaande energielabels 21 april 2026). Na de renovatie zullen alle woningen een energielabel van A+ tot B hebben bereikt (Nieuwe energielabels 21 april 2026).

Tevens is het dak technisch aan het einde van de levensduur. Doordat de pannen broos zijn breken ze snel waardoor er lekkages ontstaan. De gezondheid van de bewoners wordt hierdoor negatief beïnvloed door mogelijke schimmelvorming. Door de daken te vervangen en te isoleren en tevens de spouwmuurisolatie te optimaliseren ontstaat er een beter leefmilieu voor de bewoners.

Gelet op het voorgaande zijn wij van oordeel dat de aan de aanvraag ten grondslag gelegde wettelijke belangen

2

voldoende zijn onderbouwd om de negatieve effecten op de huismus, de gierzwaluwen de gewone dwergvleermuis, welke als gevolg van de uitvoering van het project zullen optreden, te rechtvaardigen.

Geen andere bevredigende oplossing

In de aanvraag is aangegeven welke alternatieven zijn overwogen en is een onderbouwing gegeven waarom deze alternatieven geen andere bevredigende oplossing zijn.

Locatie

Het project is locatiegebonden aangezien het gaat om het uitvoeren van renovatiewerkzaamheden.

Inrichting en werkzaamheden

Een alternatief is isoleren van binnenuit. De spouwmuur bevatten echter al isolatiemateriaal, welke is uitgezakt. Daarom is het een logische keuze om deze weer aan te vullen zodat koudebruggen worden voorkomen. Wat betreft de werkzaamheden worden alle mogelijke compenserende uitvoeringsmaatregelen getroffen om effecten op de soorten te verminderen, hetgeen wordt opgenomen en geborgd in een ecologisch werkprotocol.

Gezien de dakpannen aan het einde van de levensduur zijn, is er geen alternatief voor handen en dienen deze te vervangen worden.

Planning

Bij de planning van de werkzaamheden is rekening gehouden met de kwetsbare perioden van de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis. Daarmee worden mitigerende maatregelen getroffen om effecten op de soorten te verminderen.

Conclusie

Met de gekozen werkwijze, planning en periode van uitvoering, wordt schade aan de huismus, de gierzwaluw en de gewone dwergvleermuis zoveel mogelijk voorkomen. Gelet op de noodzaak en wijze van uitvoering is voldoende aangetoond dat er geen andere bevredigende oplossing aanwezig is.

Staat van instandhouding

Om een omgevingsvergunning te mogen verlenen, mag kortgezegd de staat van instandhouding van de aangevraagde beschermde soorten niet verslechteren. Onderdeel van deze toetsing is ook of er mogelijk sprake is van cumulatieve effecten.

De huismus komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen 's-Gravenzande. In het plangebied en de directe omgeving zijn twaalf nesten aanwezig. Als gevolg van de werkzaamheden gaan tien nesten van de huismus verloren. Er wordt buiten het broedseizoen gewerkt. Het nieuwe dakvlak wordt beschikbaar gemaakt voor de huismus voordat het volgende broedseizoen begint.

De gierzwaluw komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen 's-Gravenzande. De aangetroffen nestplaats in het plangebied maken onderdeel uit van een groter netwerk aan nestplaatsen in de directe omgeving. Er wordt buiten het broedseizoen gewerkt en de nestlocatie zal voor het volgende broedseizoen weer beschikbaar zijn.

De gewone dwergvleermuis komt verspreid voor in de directe omgeving van het plangebied en op grotere schaal binnen 's-Gravenzande. Het is een vrij algemeen voorkomende soort in de omgeving. Als gevolg van de werkzaamheden gaan zes zomer- of paarverblijfplaatsen, met mogelijk milde winterfunctie, van de gewone dwergvleermuis verloren. De aangetroffen verblijfplaatsen in het plangebied maken onderdeel uit van een groter netwerk aan verblijfplaatsen in de directe omgeving. Slechts een klein deel van de lokale populatie ondervindt gevolgen van de geplande werkzaamheden.

Voorgestelde maatregelen

Om negatieve effecten van de werkzaamheden op de staat van instandhouding van de huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis tot een minimum te beperken, worden maatregelen voorgesteld zoals beschreven in het rapport 'Activiteitenplan Adolf van Nassaustraat te 's-Gravenzande', Aqua-Terra Nova, projectnummer 24239, 12 februari 2026 en de gegevens van 21 april 2026.

De voorgestelde maatregelen om de negatieve effecten van de voorgenomen werkzaamheden zoveel mogelijk te mitigeren en te compenseren achten wij in grote lijnen voldoende. Op een aantal onderdelen hebben wij de maatregelen aangescherpt in de specifieke voorschriften om de staat van instandhouding van de gierzwaluw, huismus en de gewone dwergvleermuis te kunnen borgen. Hieronder lichten wij dit toe. In deze beschikking zijn verder algemene voorschriften opgenomen voor een juiste toepassing en naleving van de omgevingsvergunning door de vergunninghouder en gemachtigde(n).

Gierzwaluw

Als gevolg van de werkzaamheden gaat aantal één nest van de gierzwaluw verloren (zie appendix I). De werkzaamheden aan het projectgebied zullen worden uitgevoerd in het laatste kwartaal van 2026. Dit valt buiten de kwetsbare periode van de gierzwaluw, welke loopt van 15 april tot 1 september. De werkzaamheden zijn afgerond voor de start van het broedseizoen van de gierzwaluw. Wanneer voor de start van het broedseizoen alternatieve permanente nestlocaties worden gerealiseerd, is het plaatsen van tijdelijke nestlocaties niet noodzakelijk. In de permanente situatie wordt het dak geschikt gemaakt voor de gierzwaluw.

In de permanente situatie wordt het dak geschikt gemaakt voor de gierzwaluw. Hiervoor geldt dat elke strekkende meter dak ruimte biedt voor minimaal één nest. Hiermee wordt rekening gehouden met het semi-koloniale karakter van de gierzwaluw en de verwarring die kan optreden indien nestingen zich te dicht op elkaar bevinden. De dakpan dient zover uit te steken van de buitenmuur dat een opening van tenminste 3,0 maar maximaal 4,5 centimeter hoge en 5,5 centimeter brede (dus rechthoekig of ovaal) ontstaat, waardoor de gierzwaluw het dakvlak binnen kan komen. Ook kan gekozen worden om waar exacte nestlocaties bekend zijn, de dakpan boven het nest toegankelijk te maken door een houten wig van 3 centimeter dik tussen de dakpannen te steken opdat hier een invliegopening ontstaat. De ingang mag niet te groot zijn om kolonisatie door spreeuwen of halsbandparkieten te voorkomen. Onder het dakvlak wordt een ruimte van ten minste 350 cm² groot gerealiseerd. De ruimte onder de dakpannen dient minimaal 13 centimeter hoog te zijn. Het kan zijn dat een verhoogde panlat nodig is of een keuze gemaakt moet worden voor een bolle in plaats van platte dakpanvorm om voldoende ruimte te bieden voor de gierzwaluw na isolatie. De ondergrond van de broedruimte mag niet glad zijn om het maken van een nest, uitglijden en daarmee gepaarde pootverwondingen te voorkomen. Plastic dient dus afgedekt te worden met bijvoorbeeld gripgaas of hout. Om oververhitting van (jonge) dieren in de warmere zomermaanden te voorkomen waarbij temperaturen onder het dak aanhoudend boven de veertig graden kunnen stijgen, is het van belang dat daken op het zuiden waar eerder geen nesten zijn aangetroffen, niet toegankelijk gemaakt worden of oververhitting wordt voorkomen door warmtewerende isolatie tussen de broedruimte en dakpan te plaatsen. Indien het dak zelf geïsoleerd wordt dient de broedruimte en/of de ruimte tussen dakbeschot en isolatie geventileerd te worden door een open dakvoet en nok en verhoogde verticaal geplaatste panlatten. Dit om te voorkomen dat de dieren die in de koelere maanden nestelen op een relatief warm dakvlak, in de zomer bij warmer weer sterven en/of legsels mislukken.

Huisumus

Als gevolg van de werkzaamheden gaan 10 nesten van de huismus verloren (zie appendix I). Er worden 20 tijdelijke nestkasten van het type Huismuskast Anton gerealiseerd aan de gevels van gebouwen binnen 200 meter van de oorspronkelijke nestplaatsen (Bijlage II). In de permanente situatie wordt het dak beschikbaar gemaakt. Hiermee

worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat.

In de permanente situatie wordt het dak toegankelijk gemaakt voor de huismus. Onderzoek door Sovon en ecologische bureaus toont aan dat toegankelijke daken voor huismussen, ook na isolatie afhankelijk van de uitvoeringswijze, geen negatief en soms zelfs een positief effect kunnen hebben op de lokale gunstige staat van instandhouding. Per strekkende meter dak kan in theorie zeker één nest gebouwd worden. Dit betekent dat bij een compensatiefactor van 1:2 ten minste twee strekkende meter dak toegankelijk moet worden gemaakt ter compensatie van een enkel aangetroffen nest.

Om het risico op predatie door roofdieren te reduceren, is het nodig dat mussen dieper onder het dak kunnen kruipen dan de eerste twee rijen dakpannen. Een verhoogde panlat is noodzakelijk voor optimale ventilatie in de ruimte onder de dakpannen. Tevens kan een bolle dakpanvorm de voorkeur verdienen boven een platte variant om na isolatie voldoende ruimte te bieden. De toegang tot de ruimte onder en tussen de eerste drie rijen dakpannen moet minimaal 3,4 cm bedragen, terwijl de broedruimte een hoogte heeft van minimaal 8 cm en bij voorkeur 10 tot 12 cm. De bodem van de broedruimte mag niet glad zijn om nestvorming, uitglijden en pootverwondingen te voorkomen; plastic dient afgedekt te worden met gripgaas of hout.

Ter voorkoming van oververhitting van (jonge) dieren in de zomermaanden — met temperaturen onder het dak die structureel boven de 40 °C kunnen stijgen — is het essentieel om daken op het zuiden, waar de ruimte onder de dakpannen tot 80 °C kan oplopen, niet toegankelijk te maken. Ook oostelijk en westelijk georiënteerde daken kunnen in de ochtend en middag aanzienlijk opwarmen, vooral bij bebouwing met warmte reflecterende gevels en lichtgekleurde materialen. Donkere, niet glad geglazuurde dakpannen dragen eveneens bij aan een verhoogde temperatuur in de ruimte onder de dakpannen. Piektemperaturen op oost- of westelijke daken kunnen worden gemitigeerd door adequate dakventilatie, gerealiseerd via een doorlopende luchtpouw van dakvoet naar nok.

Indien op de vierde pannenrij een horizontale pannenlat wordt aangebracht ter beperking van toegang tot het gehele dak, dient er minimaal een centimeter ruimte onder deze lat aanwezig te zijn om verticale luchtstroming en natuurlijke trek te waarborgen. Het gebruik van reflecterende of ademende dampopen onderdakfolies met een witte bovenzijde, die wel waterkerend zijn, wordt aanbevolen. Indien dampopen folie niet mogelijk is, dient de ventilatiespouw minimaal 3 cm te bedragen om natuurlijke ventilatie te faciliteren en stil hangende lucht alsmede oververhitting van vogels te voorkomen. Lichtere OSB-platen of houtvezelplaten genieten de voorkeur boven betonnen onderconstructies vanwege hun geringere warmteopslagcapaciteit.

Bij het bepalen van de geschiktheid van de betreffende daken voor huismus, is het van belang om het aantal zonuren, de dakhelling, schaduwplekken op het dak, aanwezigheid van nabijgelegen leefgebied, *de toepassing van wel of niet dampopen folies* en de afstand tot de nestlocaties mee te nemen. Zulks ter beoordeling van de ecologisch deskundige.

Deze maatregelen zijn erop gericht om te voorkomen dat huismussen onder daken broeden en tijdens zomerse hitte sterven, evenals om nestuitval, ei sterfte en sterfte van jonge vogels te minimaliseren.

Om ervoor te zorgen dat er geen huismussen aanwezig zijn in het plangebied wanneer de werkzaamheden starten, is het van belang om de bebouwing op de juiste wijze en in de juiste periode ongeschikt te maken voor huismussen. Op deze wijze wordt voorkomen dat er huismussen in bebouwing aanwezig zijn tijdens het uitvoeren van werkzaamheden, en mogelijk gewond raken of gedood worden. Het belangrijkste hierbij is dat er ongeschikt wordt gemaakt op een moment dat de huismussen nog niet begonnen zijn met broeden. In de voorschriften hebben wij daarom opgenomen dat het ongeschikt maken dient plaats te vinden voorafgaand aan de werkzaamheden en buiten het kwetsbare broedseizoen van de huismus dat loopt van 1 maart tot en met 31 augustus.

Huismusnesten zijn jaarrond beschermd. De winterperiode geldt als de minst kwetsbare periode, waardoor ongeschikt maken in deze periode de voorkeur heeft. Hier zijn echter ook uitzonderingen aan verboden. Het is verboden om de nesten ongeschikt te maken gedurende koude perioden. Een koude periode is een periode van vijf

opeenvolgende dagen met ten minste drie dagen (nacht-)vorst. Gedurende deze periode is het verboden om de nestplaatsen ongeschikt te maken om te voorkomen dat individuen in rust worden verstoord en tijdens slechte weersomstandigheden gedwongen zijn nieuwe rustlocaties te vinden. In een koud, nat voorjaar is het broedsucces lager. Bij een warm najaar en een hoger voedselaanbod is de kans op vervolglegels in september groter. Een ecologisch deskundige met expertise op het gebied van de huismus dient vast te stellen of sprake is van late vervolglegels. Indien dit het geval is, dient het ongeschikt maken te worden uitgesteld totdat de ecologisch deskundige het plangebied heeft vrijgegeven.

Het ongeschikt maken van de bebouwing voor de huismus dient te worden uitgevoerd door het verwijderen van de onderste drie rijen dakpannen of het plaatsen van weringsborstels. Dit moet onder begeleiding van een ecologisch deskundige plaatsvinden. Indien er nesten in gebruik zijn, dient het ongeschikt maken plaats te vinden nadat de vogels de nestlocaties uit eigen beweging hebben verlaten. De huismus is een opportunistische soort waardoor herkolonisatie van een gebouw mogelijk is. Huismussen kunnen bijvoorbeeld door onjuist bevestigde of verweerde weringsborstels toch invliegen of nadat de onderste drie rijen dakpannen zijn verwijderd, onder de vierde rij dakpannen kruipen. Daarom is het van belang dat de maatregelen waarmee ongeschikt gemaakt is, nog functioneel zijn vlak voor de uitvoering van de werkzaamheden en dat gecontroleerd wordt of huismussen de nestplaats(en) daadwerkelijk hebben verlaten. Maximaal drie dagen voor aanvang van de werkzaamheden vindt een controle plaats door een ecologisch deskundige (voorschrift 4) om vast te stellen dat er op dat moment geen huismussen in de bebouwing verblijven. De ecologisch deskundige bepaalt wanneer de bebouwing vrijgegeven kan worden voor het starten van de werkzaamheden.

Gewone dwergvleermuis

Als gevolg van de werkzaamheden gaan vijf paarverblijfplaatsen en één zomerverblijfplaats van de gewone dwergvleermuis verloren (zie appendix I). Er worden 24 tijdelijke vleermuiskasten van het type Mark gerealiseerd aan de gevels van gebouwen binnen een straal van 200 meter (zie appendix II). In de permanente situatie worden vierentwintig permanente voorzieningen conform het kennisdocument de gewone dwergvleermuis (BIJ12) ingebouwd in de gevels van de te renoveren bebouwing (zie appendix III). Hiermee worden er gedurende en na de werkzaamheden voldoende uitwijkmogelijkheden aangeboden ter compensatie voor hetgeen dat verloren gaat. Het Kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12) stelt dat permanente voorzieningen ten aanzien van zomer- en paarverblijfplaatsen van de gewone dwergvleermuis 80 centimeter hoog dienen te zijn, de VMPM1 voldoet hier niet aan. Derhalve hebben wij in de voorschriften opgenomen dat de kasten ofwel verticaal geschakeld dienen te worden op elk van de zestien locaties om zo aan een hoogte van 80 centimeter te voldoen ofwel een kast gekozen dient te worden die volledig voldoet aan hetgeen gesteld in het Kennisdocument gewone dwergvleermuis (BIJ12).

Het ongeschikt maken wordt uitgevoerd in de actieve periode die loopt van 15 april tot en met 15 oktober, van de gewone dwergvleermuis. De exclusion flaps waarmee de bebouwing ongeschikt is gemaakt, dienen gedurende minimaal vijf dagen met gunstige weersomstandigheden (minimaal 7° Celsius, een windkracht van maximaal 4 Bft en droog) te worden ingezet. Minimaal vier van de vijf dagen met gunstige weersomstandigheden dienen aaneengesloten te zijn. Bij overdag slecht weer en 's avonds rond zonsondergang en in de nacht goed weer, telt dit nog steeds als een dag met gunstige weersomstandigheden. Het daaropvolgende controlebezoek uiterlijk moet zijn uitgevoerd op 15 oktober. Aangezien de exacte invliegopeningen niet van alle aangetroffen verblijfplaatsen bekend zijn, en ook vanwege het verhuisgedrag van vleermuizen binnen gevel(s) en gebouwen, dienen de gehele gevels van de woningen ongeschikt gemaakt te worden. Indien invliegopeningen met elkaar in verbinding staan is het per drie meter toegestaan om de overige openingen ongeschikt te maken door middel van weringsborstels, rondschuim of compriband zonder plakranden, onder voorwaarde dat minimaal één van deze openingen ongeschikt wordt gemaakt door middel van een exclusion flap. Er wordt expliciet geen gebruik gemaakt van netten, folie of purschuim. Na het ongeschikt maken wordt een controle uitgevoerd door de ecologisch deskundige alvorens het plangebied wordt vrijgegeven. Daarmee wordt voorkomen dat er dieren kunnen worden verwond of gedood. De ecologisch deskundige dient verslag te doen van het ongeschikt maken in het ecologisch logboek (voorschrift 2). Dit

hebben wij opgenomen in de voorschriften. De genoemde maatregelen worden getroffen conform de richtlijnen uit het meest recente Kennisdocument Gewone dwergvleermuis (BIJ12).

Cumulatie

Bij de toetsing van de effecten op de staat van instandhouding, hebben wij getoetst of er cumulatieve effecten kunnen optreden als gevolg van andere plannen of projecten die in de omgeving van het plangebied uitgevoerd (gaan) worden. Er zijn geen plannen of projecten in de omgeving bekend die gevolgen hebben voor dezelfde lokale populaties van de betrokken soorten. Van negatieve cumulatieve effecten is geen sprake.

Op grond van het vorenstaande zijn wij van mening dat de voorgestelde maatregelen, met inachtneming van de voorschriften, voldoende zijn om negatieve effecten te voorkomen dan wel tot een minimum te beperken. De werkzaamheden leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de huismus, gierzwaluw, de gewone dwergvleermuis en de ruige dwergvleermuis.

Samenhangende besluiten

Bij deze beoordeling is uitsluitend gekeken naar mogelijke effecten op de huismus, gierzwaluw en gewone dwergvleermuis op basis van de aangeleverde informatie. Er kunnen nog andere bepalingen van kracht zijn, op grond waarvan vergunningen, toestemmingen of meldingen benodigd zijn om de gevraagde activiteiten te kunnen uitvoeren. Kijk voor meer informatie op: <https://omgevingswet.overheid.nl/checken>.

Conclusie

Op grond van het vorenstaande is de zekerheid verkregen dat de aanvraag voldoet aan het toetsingskader dat betrekking heeft op de in de aanvraag opgenomen flora- en fauna-activiteit en beschermde soorten, zodat de aangevraagde omgevingsvergunning op grond van artikel 5.1, tweede lid, aanhef en onder g, van de Omgevingswet wordt verleend. Aan deze omgevingsvergunning zijn voorschriften verbonden. De omgevingsvergunning treedt in werking vanaf de dag waarop vier weken verstreken zijn na de dag van bekendmaking en is geldig tot en met 15 oktober 2028.

Appendix I Locaties van de aangetroffen verblijfplaatsen

Figuur 1 Locaties van de aangetroffen verblijfplaatsen (bron: Activiteitenplan) Rode ster is de locatie van het gierzwaluwnest.

Appendix II Locaties van de tijdelijke verblijfplaatsen

Figuur 2 Locaties van de tijdelijke verblijfplaatsen (Bron: activiteitenplan)

Appendix III Locaties van de permanente verblijfplaatsen (huismuskasten komen te vervallen, het dak wordt toegankelijk gemaakt voor zowel huismus als gierzwaluw)

Figuur 3 Locaties van de permanente verblijfplaatsen (Bron: activiteitenplan)